

Werkbezoek Raad voor Cultuur aan provincie Zeeland

In de BIS, de Basis Infra Structuur, is de provincie Zeeland niet meer vertegenwoordigd. Voor de huidige cultuurplanperiode (2013-2017) viel de laatste BIS-instelling, de Vleeshal uit Middelburg, uit de regeling, omdat de eigen inkomstennorm niet gehaald werd. Zeeland ontvangt uit Den Haag wel rijkssubsidies van het Fonds Podium Kunsten en het Mondriaanfonds.

Zeeland is met ruim 380.000 inwoners de kleinste provincie van Nederland. De grootste steden zijn Terneuzen, Middelburg, Vlissingen en Goes. Een aantal gemeenten heeft het op het ogenblik financieel moeilijk en bezuinigt daardoor ook op cultuur.

De provincie heeft in vergelijking met de andere provincies ook veel minder geld te besteden. Een van de oorzaken is het slecht renderende energiebedrijf Delta, waarvan Zeeland voor 50% eigenaar is. Andere provincies hebben hun energiebedrijven jaren geleden verkocht en hebben daarmee een vermogen opgebouwd, waaruit ook cultuur gesubsidieerd wordt. Zeeland kan dat niet.

De benarde financiële positie van gemeenten en provincie in relatie tot de cultuurinstellingen in Zeeland liep als rode draad door het werkbezoek van de Raad voor Cultuur.

Sluis.

In het centrum van Sluis staat het Belfort. In de Tweede Wereldoorlog, op 11 oktober 1944, werd het gebouw bijna geheel verwoest tijdens een bombardement. Tussen 1956 en 1960 is het weer opgebouwd en is nu het enige Belfort in Nederland.

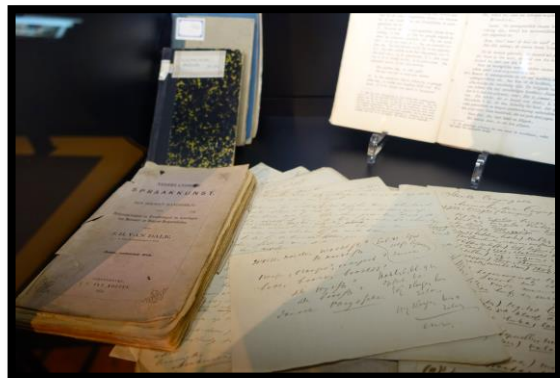
Het is een rijksmonument en de gemeente Sluis zoekt naar mogelijkheden om het te laten opnemen op de Unescolijst, precies zoals

een aantal Belgische Belforts.

Zeeuws-Vlaanderen zoekt al jaren samenwerking met Oost- en West-Vlaanderen. Door het wegvallen van subsidies wordt dit steeds moeilijker. Partnerschappen vallen weg als subsidies ophouden.

Op archeologisch gebied werkt Sluis wel nauw samen met Vlaamse musea. Ook is er samenwerking ter voorbereiding van de Open Monumentendag en op het terrein van immaterieel erfgoed. Daarbij zijn krulbollen (soort jeu de boules) en wipschieten van belang voor de streek. In 2017 is het wereldkampioenschap staand wipschieten (vorm van handboogschieten) in Aardenburg. In november 2012 werd krulbollen toegevoegd aan de Nationale Inventaris Immaterieel Cultureel Erfgoed in Nederland. Deze inventaris is een verplichting die voortkomt uit het UNESCO-Verdrag ter bescherming van het Immaterieel Erfgoed.

In het Belfort zijn vaste en wisseltentoonstellingen. Daar is veel aandacht

voor Johan Hendrik Van Dale, onderwijzer, regionaal historicus, stadsarchivaris en naamgever van het bekendste woordenboek van de Nederlandse taal.

De stichting J.H. van Dale heeft als werkterrein West Zeeuws-Vlaanderen, het gebied dat in grote lijnen samenvalt met de gemeente Sluis. Men werkt nauw samen met andere organisaties op het gebied van cultuur, taal (verbondenheid tussen de Nederlandse taalgebieden, met name tussen Nederland en Vlaanderen), heemkunde, beeldende kunst en muziek.

In Sluis zijn ook literaire residenties. Menno Wigman schreef - niet al te lovend! - in 2013:

*In hotel De Dikke van Dale
Een avond buiten Amsterdam. Onder het raam
van mijn hotel zie ik drie jonge obers roken.
De kok – veel buik, veel kuif – heeft tongen zitten troosten
en staat hardop van beter werk te dromen. Vraag
je hem naar Sluis, dan klinkt het nors: ‘Een heel kort woord,
drie letters.’ Ook de obers willen hier ooit weg.
Ik hoor hoe Zeeland zucht: bewoners, kom terug.
Maar zelfs de zee nam hier de vlucht. – Wat blijft: het boek
waaraan Van Dale in het stadshart heeft gezwoegd
en dat nog nooit een dichter heeft bedroefd.
Ik denk van alles, ik weet niets. Straks pakt de kok
zijn fiets en drinkt hij zielsgelukkig met zijn lief.
Iets later nemen vijf obers de weg naar huis.
Vijf obers nemen vijf wegen naar vijf huizen
en steeds staat in elk huis een prachtbed opgesteld
dat groot, heel groot is en tien sterrenstelsels telt.
Menno Wigman*

Wethouder Albert de Bruijn licht toe dat men verbinding legt tussen kunst en achterland. Ook wordt de geschiedenis van de streek verteld in het Industrieel Museum Zeeland in Sas van Gent

De regionale musea verwijzen naar elkaar en verbreden daarmee het aanbod. In Oostburg is tijdens de wederopbouw in de jaren 50 het Ledeltheater gebouwd.

Er is in de jaren nauwelijks iets veranderd aan dit theater. Er worden films gedraaid, er zijn regio gerelateerde voorstellingen van plaatselijke toneelgezelschappen en er vinden try-outs plaats van landelijke voorstellingen. Bejaarden hebben dansmiddagen en het theater is daarmee een spil van het culturele leven van de regio.

Sas van Gent.

Het Industrieel Museum Zeeland is gebouwd in de voormalige suikerloods van de Coöperatieve Suikerfabriek.

Op 19 mei 2015 heeft het Nederlands Koningspaar het museum bezocht en inmiddels zijn er 5.000 bezoekers geweest.

Het museum wordt geheel gerund door ruim 70 vrijwilligers. Ze verzorgen rondleidingen, doen de boekhouding en het onderhoud. Het bestuur zoekt nu een museumregistratie, zodat ook houders van een museumjaarkaart het museum kunnen bezoeken.

De totale investering van het museum belooft 2 miljoen euro.

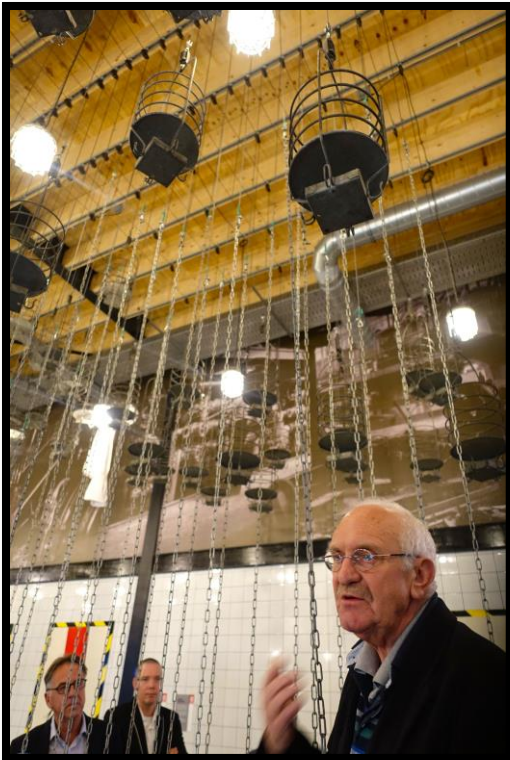
De stichting heeft vijf ton bijeengebracht en de rest kwam onder andere van het VSB-fonds, het Prins Bernard Cultuurfonds, de provincie en het bedrijfsleven.

En er is veel in natura geschonken. Het bezoek komt voor 50% van buiten de regio. De geschiedenis wordt verteld door vrijwilliger Bennie Vermandel.

De oorsprong voor dit museum is een klein industrieel museum dat ook in Sas van Gent lag en ging over de start van industrialisatie van Zeeland.

Het nieuwe museum biedt onderdak aan een stoom gedreven generator (1911) uit de voormalige cokesfabriek in Sluiskil. De generator is op een aangepaste fundering geplaatst en in elkaar gezet door zes vrijwilligers. Bezoekers kunnen de generator nu draaiend zien.

De inrichting van het museum is thematisch en gewijd aan de evolutie van de industrie in Zeeland. De suikerindustrie heeft een aparte plek. In Sas van Gent was ook een belangrijke glasindustrie (eerst spiegelglas en daarna veiligheidsglas en Emalit, gekleurd glas) en meer innovatievere toepassingen. De bekende gekleurde gevelbekleding van Beeld en Geluid in Hilversum is ontwikkeld in Sas van Gent.

Middelburg

De Vleeshal

In Middelburg ligt een van de bekendste Nederlandse presentatie-instellingen: de Vleeshal. Directeur is nu Roos Gortzak, opvolger van Lorenzo Benedetti.

Er zijn twee vestigingen: De Vleeshal Markt en De Vleeshal Zusterstraat. Kunstenaars zien een expositie in de Vleeshal als een belangrijke fase in hun loopbaan. Ze zijn dan nog niet opgenomen in het commerciële galeriecircuit. Ze maken werk speciaal voor de prachtige laatgotische ruimte aan de Markt. De Vleeshal heeft inmiddels een eigen collectie opgebouwd, gebaseerd op de kunstwerken die speciaal gemaakt zijn voor Middelburg.

De kunstwerken zijn opgeslagen in het MuHKA in Antwerpen. Dit museum voor hedendaagse kunst doet de registratie voor de Vleeshal. De collectie is vaak te zien in Middelburg en ook in andere belangrijke, voornamelijk Europese presentatieplekken. Er is een zeer beperkt aankoopbudget, maar kunstenaars schenken regelmatig werk en er is soms steun van het Mondriaan Fonds.

In Middelburg moet gezien de benarde financiële positie van de gemeente fors op kunst en cultuur bezuinigd worden. Dat kan negatieve effecten hebben op het organiseren van tentoonstellingen rondom hedendaagse beeldende kunst, de uitvoering van kunstbeleid in de openbare ruimte, de zorg voor het onderhoud van de gemeentelijke collectie en de uitvoering van gemeentelijk subsidiebeleid voor individuele kunstenaars. Ook dat zal de Vleeshal kunnen raken.

Er is nu een tentoonstelling van Ola Vasiljeva uit Letland. De expositie gaat terug op een film naar een boek van Marguerite Duras over een jongetje dat weigert naar school te gaan. In de getoonde werken worden motieven van ongehoorzaamheid opgevoerd als een manier om te leren. Als onderdeel van de tentoonstelling kan het bezoek deelnemen aan een cursus liegen (The Course in Lying) en een cursus twijfelen (The Course in Doubt) in The Oceans Academy of Arts.

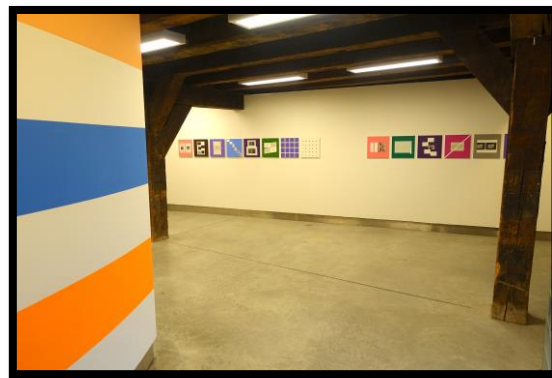

Directeur Roos Gortzak wil een aanvraag doen voor de BIS. Maar de eigen inkomstennorm is nog steeds een probleem. Samenwerking met bijvoorbeeld het Zeeuws Museum zou een oplossing kunnen bieden.

CBK – Centrum voor beeldende kunsten

Het Centrum voor Beeldende kunsten, vormgeving en architectuur Zeeland is een informatiecentrum voor kunstenaars. Kathrin Ginsberg is de directeur en laat een presentatie zien met alle projecten van CBK, met o.a. landartproject Polder Peil van Michael Beutler in de Wilhelminapolder.

In de expositieruimte zijn muurschilderingen van Jan van der Ploeg en werk van Gerard Kodde. Het CBK heeft een provinciale opdrachtgever en heeft prestatieafspraken gemaakt met gemeenten. Ze adviseren en faciliteren kunstuitlen, besteden aandacht aan projecten zoals Urban synergie, Krot of Kans, de Kinderkunstweek, kunst in de openbare ruimte

en geven opdrachten aan kunstenaars.

In samenwerking met University College Roosevelt zijn er masterclasses met kunstenaars. Er wordt nu een liberal arts programma opgezet.

Bij CBK wordt nagedacht over samenwerking. Dat is erg nodig om te voorkomen dat instellingen in Zeeland moeten gaan sluiten. Een eerdere poging om de Cultuurwerf Vlissingen, de Vleeshal en CBK te laten samengaan mislukte. De Cultuurwerf sluit eind van het jaar haar deuren. Iedereen is bang de eigen uniciteit te verliezen. Maar ook in samenwerking of vormen van coöperatie kunnen instellingen hun eigen activiteiten behouden. Daarnaast is ook samenwerking met Oost- en West-Vlaanderen van belang.

Zeeuws Museum.

In het Zeeuws Museum wordt gedemonstreerd hoe modeontwerper Antoine Peters, uitgaande van de oude vouw- en plooi techniek uit de Zeeuwse streekdracht, een hedendaagse trui ontwerpt op basis van een Zeeuws jak.

De lap is gebreid in een breifabriek in Brabant waar men vooral ervaring heeft met supporters sjaals. Het idee van het meerjarige project HANDWERK is kennisoverdracht van ambachtelijke technieken om een nieuwe generatie te inspireren tot hedendaagse toepassingsmogelijkheden.

Het leer- en ontwikkelingsproces binnen HANDWERK is te volgen, zowel in het museum als online. In het museum zelf staan niet alleen de modezalen in het teken van HANDWERK, er wordt ook een speciale HANDWERKPLAATS geopend waar bezoekers zelf aan de slag kunnen.

Belangrijke topstukken van het Zeeuws Museum is de serie wandtapijten die eind zestiende eeuw vervaardigd is voor de Staten van Zeeland in het atelier van Jan en Hendrick de Maecht (ca.1530-1598) in Middelburg. De tapijten vertellen over de strijd van de Zeeuwen tegen de Spanjaarden in de Tachtigjarige Oorlog. Er is 50 jaar lang gewerkt aan de restauratie van de wandtapijten, die op basis van ontwerpen van de marineschilder Hendrick Vroom zijn geweven.

Tijdens de lunch zijn er presentaties door Jaap Bos, voorzitter van de Vereniging Zeeuwse Musea, Leo Adriaanse van SCEZ, Leo Hannewijk directeur van Film by the sea, Henk Schoute, directeur van Theaterproductiehuis Zeelandia samen met Alex Mallems, de artistieke leider en Steven van Boven, voorzitter van het Zeeuws Orkest.

Zeeuwse Musea

Jaap Bos maakt duidelijk dat er 50 Zeeuwse musea zijn, waarvan er 13 bij de Nederlandse Museum Vereniging zijn aangesloten en 15 zijn er geregistreerd. Financieel: 29 krijgen subsidie van gemeenten en 1 van de provincie. Er is geen rijkssubsidie in Zeeland. Musea worden voor een groot deel gerund door 2000 vrijwilligers en er zijn 50 betaalde medewerkers bij de Zeeuwse Musea.

Het totale aantal bezoekers ligt onder de 500.000.

Winst kan worden behaald door meer bezoekers uit de grote stroom toeristen die naar Zeeland komen te trekken. De afgelopen jaren brachten gemiddeld 1,4 miljoen Nederlanders en bijna 1 miljoen buitenlandse toeristen hun vakantie door in Zeeland.

Er zijn veel dubbelingen in aanbod en collecties. Het is niet gelukt om te herschikken. De provincie zet in op duidelijkere themamusea om dit alsnog te bereiken. Voorbeelden zijn watersnood en klederdrachten. Vast staat dat musea in zwaar weer zitten. Vooral de gebouwen zijn duur. Er moet nu duidelijk ingezet worden op betere afstemming en positionering. En taken uitvoeren op andere terreinen dan alleen cultuur.

Theaterproductiehuis Zeelandia

Alex Mallems en Henk Schoute bespreken Theaterproductiehuis Zeelandia, dat zaalproducties met een Zeeuwse invalshoek maakt en locatietheater voor het Zeeland Nazomerfestival, waarvan het productiehuis ook de organisator is. Met de producties en het Nazomerfestival verbreedt en versterkt Zeelandia het culturele imago van Zeeland op landelijke schaal.

Zeeland Nazomerfestival wil een (landelijk) toonaangevend festival zijn met een hoge artistieke kwaliteit en een geheel eigen karakter. Het festival presenteert eigen producties op bijzondere locaties in Zeeland en een festivalhart in de Abdij van Middelburg. Het festivalhart toont een keuze uit bestaand aanbod van podiumkunsten uit Nederland en Vlaanderen. Bij de programmering zijn kwaliteit en variatie de uitgangspunten. Zeelandia is de enige professionele aanbieder van podiumkunsten in Zeeland. De instelling treedt op veel verschillende plekken op, ook buiten Zeeland.

Film by the Sea

Film by the Sea van directeur Leo Hannewijk trekt 55.000 bezoekers. Er is een randprogrammering met workshops op het snijvlak van film en literatuur. De gemeente Vlissingen, een van de subsidiegevers, heeft het financieel erg moeilijk. Dat zou ook gevolgen kunnen hebben voor Film by the Sea. En die effecten kunnen nog steviger doorzetten, omdat er ook sprake is van matching funds. Om de neergaande financiële spiraal te stoppen is regionale en nationale samenwerking een must. Bijvoorbeeld met de filmfestivals in Gent en Oostende.

HET ZEEUWS ORKEST

Het Zeeuws Orkest

Steven van Boven is voorzitter van het Zeeuws Orkest, het enige semiprofessionele symfonieorkest van Nederland. Het Zeeuws Orkest geeft vier concertseries van drie tot vier optredens met vooral een symfonisch aanbod. Maar niet alleen. Er wordt ook samengewerkt met koren, bands en gezelschappen al naar gelang het genre.

De provincie subsidieert het orkest en ook een aantal gemeenten financiert het orkest. Maar, het bedrag aan sponsoring gaat langzaam naar beneden.

Andere inkomsten zijn de recettes (8%) en het orkest heeft 600 betalende leden, die zich ook als vrijwilliger inzetten. Het is volgens de voorzitter daarmee hét orkest van en voor de Zeeuwen.

Geschreven door Monique de Louwere, Renske van der Zee en Joop Daalmeijer